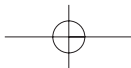
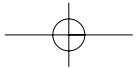
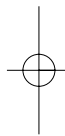
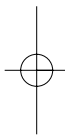

Ontmoetingen met God

Peter Hendriks

Ontmoetingen met God

Een basiscursus geloven
met bijbelse verhalen

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

www.boekencentrum.nl
www.7plus1.nl

Ondersteuning vanuit de Protestantse Kerk in Nederland

Het missionaire werk van de Protestantse Kerk in Nederland ondersteunt actief de 7+1 Basiscursus Geloven. Via dit cursusmateriaal kunnen mensen (opnieuw) kennismaken met de christelijke geloofstraditie, met de bijbelverhalen die daaraan ten grondslag liggen en met het geloof dat christenen inspireert en beweegt.

Het missionaire werk van de Protestantse Kerk heeft meegelezen bij het samenstellen en schrijven van dit cursusboek en de bijbehorende handleiding. Daarnaast is er het voornemen een dvd uit te brengen met inleidingen voor gebruik tijdens de cursusbijeenkomsten. Ook wordt ondersteuning aangeboden bij het organiseren van de basiscursus geloven door de gemeenteadvisers van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk. Meer informatie? Neem contact op met het missionaire werk van de Protestantse Kerk, telefoon 030-8801880 of stel uw vraag via www.pkn.nl.

Bij dit cursusboek hoort de *7+1 Basiscursus Geloven Handleiding* van Peter Hendriks (ISBN-10: 90 239 2161 5, ISBN-13: 978 90 239 2161 5).

Ontwerp omslag: Mulder van Meurs, Amsterdam
Foto omslag: Eljee
Illustraties binnenwerk: Willeke Brouwer

ISBN-13: 978 90 239 2118 9
ISBN-10: 90 239 2118 6
NUR 707

© 2006 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

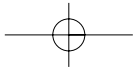
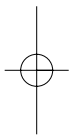
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf	9
1. Geloven is altijd anders	13
1.1 Geloven gaat ver	13
1.2 Geloven gaat over alles	14
1.3 Hoe werkt geloven?	16
1.4 Geloven in het leven	21
2. God ervaren door drieduizend jaren	22
2.1 God is dichtbij	22
2.2 God en de Bijbel	25
2.3 God stuurt mensen naar elkaar	27
2.4 Het lied van de schepping	30
2.5 God in beeld	35
2.6 Jijzelf in beeld	37
2.7 God spreekt aan	39
3. Jezus ontmoeten	41
3.1 Zichtbaar God	41
3.2 Matteüs: Kind van Israël	45
3.3 Lucas: Wereldwijd	50
3.4 Marcus: Het geheim	54
3.5 Johannes: Eerste woord	57
3.6 Kerst en Epifanie	62
4. Geloven met een kruis	64
4.1 Jezus voorbij het einde	64
4.2 Levend en wel	71
4.3 Een andere keuze	75

4.4	Wie is Jezus?	77
4.5	Voorbij het kruis	78
4.6	Kruis dragen	84
4.7	Goede Vrijdag en Pasen	86
5.	Inspiratie vinden	89
5.1	Zonder adem geen leven	89
5.2	Inspiratie hervinden	91
5.3	Heel de wereld	95
5.4	Een huis vol inspiratie	97
5.5	Heel de kerk	100
5.6	Hemelvaart en Pinksteren	107
6.	Stilte zoeken, basis weten	109
6.1	God ontmoeten in de stilte	109
6.2	Jezelf ontdekken	114
6.3	Verbondenheid met God en met elkaar	116
6.4	Het Onze Vader	119
6.5	Midden in het leven	122
6.6	Komen bij je bron	125
7.	Een manier van leven	128
7.1	Wie God ontmoet, doet goed	128
7.2	Een hoge berg	133
7.3	Tien vuistregels om mee te leven	135
7.4	Het leven als danklied	138
7.5	Leven met liefde en respect	143
7.6	Leven met vertrouwen en ruimte	145
7.7	Liefde doen	149
8.	Uitzicht houden	151
8.1	Mensen onderweg	151
8.2	Opstaan en verder	157
8.3	Leven na de dood	160
8.4	Hemel op aarde	164
8.5	Doop en avondmaal	167

Bijlage: verwijzing naar aangehaalde bijbelgedeelten	169
Index	175

Woord vooraf

Een basiscursus

Dit boek biedt materiaal voor een basiscursus geloven. Het neemt u in 7+1 stappen mee langs de hoofdthema's van het christelijk geloof. Als een pelgrimstocht langs verhalen uit de geloofsgeschiedenis van de Bijbel. Het boek is bedoeld voor mensen die niet bekend zijn met de christelijke geloofstraditie en die er wel eens wat meer over willen weten. Maar ook voor mensen die met dat geloof wel bekend zijn en die toe zijn aan een vernieuwing, een 'upgrade' van hun geloof. Gaandeweg de verhalen wordt daar alle gelegenheid voor geboden.

Ontmoetingen met God

Er wordt in dit boek veel informatie gegeven. Toch is informatieoverdracht niet het hoofddoel van de basiscursus. Het gaat erom dat de lezer van dit boek en de deelnemer aan de cursus de gelegenheid krijgen zich te laten raken door de verhalen van mensen over hun ervaringen met God. De ontmoeting staat centraal. De ontmoeting met mensen die we tegenkomen in de geloofstraditie, de ontmoeting met elkaar en de ontmoeting met God. Er is tijdens de cursus veel aandacht voor onderling gesprek. Vandaar dan ook de gezamenlijke maaltijd aan het begin van elke bijeenkomst. Het biedt een belangrijke bijdrage aan de open sfeer waarin de cursus plaatsvindt. Op een heel andere manier draagt ook de afsluiting van de bijeenkomsten daartoe bij. Er is dan ruimte voor stilte, concentratie en persoonlijke gebedsintenties.

7+1

Dit boek is ingedeeld in acht hoofdstukken. De cursus zelf telt

zeven 'normale' bijeenkomsten van een dagdeel, en één bijeenkomst van een hele dag.

7+1 verwijst ook naar de Bijbel. In de Bijbel wordt het verhaal verteld van een profeet die van God opdracht krijgt om op pad te gaan. Hij moet naar een bepaalde familie, om daar één van de kinderen te zalven tot koning. De vader van de familie stelt zijn zeven zonen aan de profeet voor. Maar de profeet begrijpt dat geen van hen de nieuwe koning zal kunnen zijn. 'Zijn dit alle zonen die u heeft?' vraagt hij aan de vader. Nee, niet allemaal. De jongste zoon blijkt nog te ontbreken. De achtste, David. Hij is in het veld en past op de schapen en de geiten. Als nakomeling wordt hij in het gezin kennelijk niet serieus genomen. Toch blijkt het om deze achtste zoon te gaan. Hij, de boventallige, wordt door de profeet gezalfd. In de verhalen in de Bijbel telt iedereen voluit mee. Dat geldt dus ook voor alle deelnemers aan de cursus.

Bijbelteksten en schrijfwijze

De bijbelteksten die worden aangehaald zijn ontleend aan de Nieuwe Bijbelvertaling 2004 van het Nederlands Bijbelgenootschap en de Katholieke Bijbelstichting. Een enkele keer is geciteerd uit de Naardense Bijbel (Skandalon 2004). Voor de Godnaam wordt niet steeds het woord **HEER** gebruikt, zoals de Nieuwe Bijbelvertaling doet. Wat betreft het gebruik van hoofdletters is de Nieuwe Bijbelvertaling gevolgd, zodat het persoonlijke voornaamwoord 'hij' met kleine letter wordt geschreven, ook als God of Jezus ermee wordt aangeduid.

Om de tekst gemakkelijk leesbaar te houden, zijn geen noten toegevoegd. Ook geen bijbelverwijzingen. Achterin is een bijlage opgenomen waarin de belangrijkste bijbelgedeelten per paragraaf worden opgesomd.

Website en handleiding

Actuele informatie over de cursus is te vinden op www.7plus1basiscursusgeloven.nl. Tegelijk met dit boek verschijnt het boek *7+1 Basiscursus Geloven* als handleiding bij de cursus met cd-rom, voor cursusleiders. Daarin wordt de opzet van de cursus weergegeven zoals die in de afgelopen jaren in een aantal gemeenten heeft ge-

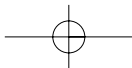
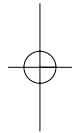
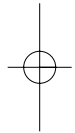
functioneerd. In de handleiding is alles te vinden wat het gemakkelijk maakt voor geloofsgemeenschappen om zelf een dergelijke cursus te organiseren. We nodigen ieder er van harte toe uit. De tot nu toe opgedane ervaringen zijn bijzonder positief. 'Wat je hier vindt aan beleving en verdieping blijft je altijd bij.'

Dank

Tot slot willen wij de mensen bedanken die bij het totstandkomen van dit project een belangrijke rol hebben gespeeld. Dat zijn allereerst de bijna honderd deelnemers en deelnemsters aan de cursussen tot nu toe, in grote en in kleine kringen. Hun enthousiasme heeft tot de totstandkoming van dit boek geleid. Dank aan degenen die de organisatie daarvan op zich namen. In Hengelo was dat met name Eric Horstman. Dank aan de collega's die tijdens het meelesen inhoudelijk een bijdrage hebben geleverd, zowel vanuit de protestantse als de rooms-katholieke geloofstraditie. We noemen Annemarieke Hollanders, Hans Hulst, Frans van Schaik en Wim Westerveld uit Apeldoorn, Gaatske Braam, Marjet Geense, Akke Fokje Stienstra en Hans Wachtmeester uit Hengelo en Henny Bruinsma, Wim van Dommelen en Hanna van Dorssen als vertegenwoordigers van het missionair werk van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Dank aan Marije en Suzanne die uit nieuwsgierigheid voor de christelijke geloofstraditie mee hebben gelezen en daarover zo enthousiast verslag deden. Dank aan collega's Judith Cappon, Anne Eshuis, Tom Schoemaker en Arent Weevers, die bij de cursus zelf hun eigen bijdrage hebben geleverd. Tot slot dank aan mijn vrouw Janneke en aan onze dochters Simone en Esther, van wie ik tijdens de afronding van dit project zoveel steun heb ondervonden.

Dit boek nodigt uit om tot de bodem te gaan van dat wat je draagt in je geloven. Het is een weldaad te ervaren hoe dat telkens bij het samen kritisch doorlezen van de verschillende hoofdstukken gebeurde. Ontmoetingen in alle eenvoud, en daarom juist zo basaal. Voor alle betrokkenen echt een basiscursus geloven.

Peter Hendriks, Pasen 2006

1. Geloven is altijd anders

1.1 *Geloven gaat ver*

'Als we er niet meer in geloven, kunnen we er beter mee stoppen.' Elke coach, in welke sport dan ook, zal het bevestigen. En elke ondernemer of bedrijfsleider. Zonder geloof gaat de fut eruit, loopt de energie weg. We horen Jezus ergens tegen zijn leerlingen zeggen: 'Al is je geloof niet groter dan een mosterdzaad, je zult het zien, je kunt er bergen mee verzetten.'

Als we het over geloven hebben, laten we dan beginnen bij Abraham. Hij is een van de oudste geloofsgetuigen die we kennen. Al na een paar bladzijden horen we over hem in de Bijbel. Met Abraham komt er beweging in de bijbelse verhalen.

Eerst wordt verteld hoe Abraham een indringende ervaring heeft. Een ontmoeting met God. Direct daarna horen we dat hij op reis gaat. Hij neemt zijn vrouw Sara en de zoon van zijn overleden broer, zijn dienaren en dienaressen met zich mee. Ook de bezittingen die ze in de loop van de jaren hebben weten te verkrijgen. Maar verder laten ze alles achter. Hun ouders, hun vrienden, hun bekenden, hun land. Alle zekerheden van hun bestaan laten ze los. Zij gaan op reis, een lange reis, alsmaar verder.

1.2 *Geloven gaat over alles*

Daarmee is de toon gezet. Het gaat in de verhalen die we horen in de Bijbel over het geloof waarmee je in het leven staat. Geloven is in die verhalen niet iets oppervlakkigs. Het is iets wat je diep raakt en wat je zomaar in beweging brengen kan. Waardoor je op weg gaat, dingen aandurft waar je zonder geloof nooit aan zou zijn begonnen. Die je zonder geloof niet voor mogelijk zou hebben gehouden.

Je kunt eigenlijk niet over geloof praten zonder te praten over het gewone leven. Over de dingen die je bezighouden. Je werk, je studie, je vriendschappen. De mensen die belangrijk zijn voor jou. De dingen waar je blij mee bent. Of waar je zorgen om hebt. Waar je misschien wel wakker van ligt. Geloven heeft te maken met jouw kijk op al die dingen in het leven. Met wat volgens jou de zin is ervan. Of juist niet. Want heeft het wel zin waar je zo mee bezig bent? Heeft het voor jouw gevoel betekenis? En heeft het toekomst?

Zit er toekomst in je leven? Kun je er nog wat van verwachten? Of verwacht je niet zoveel meer? Word je daarin overgelaten aan jezelf? Of voel je je aan de kant geschoven, vergeten zelfs. Voel je je gekend in wie je bent en wat je doet?

Waar haal jij in alles wat je doet, en wilt doen, of moet doen, je energie vandaan? Waar haal je het vertrouwen vandaan dat het wat zal kunnen worden allemaal?

In het geloof gaat het over al dit soort vragen. Geloven gaat dus echt over alles. Het gewone dagelijkse, maar ook het heel het leven omvattende. De kleine vragen en de grote levensvragen. De vragen naar de zin van alles. Niet alleen voor jezelf. Maar ook wereldwijd. Waarom gaan de dingen zoals ze gaan?

Geloven kan fundament brengen onder je leven

In de Bijbel betekent het woord voor geloven hetzelfde als vertrouwen. Abraham hoorde een stem. Meer was het niet. Maar voor hem was het voldoende. Hij wist zich door die stem aangesproken. Het gaf hem en Sara het besef dat zij serieus genomen werden. Dat het goed was dat ze er waren. We komen dat geloof overal in de verhalen van de Bijbel tegen. Het geloof als

een basisvertrouwen dat je er mag zijn. Zoals je geboren bent en zoals je nu bent en straks zult zijn. Jouw leven is gewild. Dat is een van de redenen waarom de Bijbel door alle eeuwen heen zo veel gelezen wordt. Als het meest verkochte en meest gelezen boek in de wereldgeschiedenis. Tot op de dag van vandaag. Geloven is in de Bijbel het diepe weten, dat we met onze wereld niet zo maar wat rondtuimelen in een eindeloze ruimte. Ons leven verdwijnt niet in een of ander zwart gat. Ons leven gaat niet onder in de een of andere chaos die het leven kapot maakt. Ook al kun je soms het idee krijgen dat dat wel zo is.

Geloven is een diep weten dat er meer is dan je denkt te zien. Een andere werkelijkheid. Een werkelijkheid die levenskansen biedt, levensmogelijkheden, vaste grond, betrouwbaar fundament onder je bestaan. Ons leven speelt zich niet af in een zinloze, doelloze, verloren leegte. In de chaos die het leven soms voor mensen kan zijn. Het onrecht dat er over je komen kan. De chaos van de pijn, van het verdriet. In die chaos kan dat geloof je kracht geven.

Geloven kan warmte geven aan je leven

De stem die Abraham hoorde, was anders dan alle andere stemmen die hij tot dan toe had gehoord. Hij herkende in die stem God. Een andere God dan de goden die hij al kende. 'Heer' wordt die God in onze Nederlandse vertalingen genoemd. Letterlijk staat er zoiets als: 'Ik ben er' en 'Ik zal er zijn'. Als vanzelf mag je daarbij aanvullen 'met jou, voor jou'. 'Nabije', 'Aanwezige', zo zou je het ook kunnen vertalen. Er is bij Abraham en Sara een diep weten dat zij niet alleen zijn. God gaat met hen mee. Waarheen ze ook gaan. Het is een kernervaring van hen en van vele mensen waarvan in de Bijbel verhaald wordt. Steeds opnieuw horen we over zulke ervaringen van nabijheid, van aangeraakt worden. Door warmte, door liefde. Je mag het besef hebben dat je niet verloren gaat in eenzaamheid. Er wordt van je gehouden.

Geloven kan perspectief bieden aan je leven

Direct daarna wordt van Abraham en Sara verteld dat ze op reis gaan. Ze trekken eropuit. Ze geloven in een nieuwe toekomst. Datzelfde geloof komen we tegen bij een van de kerkhervormers

uit de zestiende eeuw, Maarten Luther. Hij zei het zo: 'Als morgen de wereld vergaat, plant ik vandaag toch een appelboompje.' Geloven geeft perspectief aan het leven. Het doet je hopen dat er toekomst is. Tot voorbij de laatste grens, de dikste muur. Het kan je vertrouwen geven dat er ruimte is voor nieuw begin, nieuwe kans om te groeien en te bloeien. Zelfs in de dikste muren waarachter je gevangen kunt zitten, komt ergens een opening. Geloven doorbreekt de uitzichtloosheid, doorbreekt de doodelijke verveling, en doorbreekt uiteindelijk de dood zelf.

Geloven is ten diepste weten
 van basis onder je bestaan,
 van werkelijkheid buiten jou.
 Jij bent niet alleen.
 Er is uitzicht, voor jou
 voor de wereld waarin je leeft.
 Je weet je aangesproken.
 Geloven maakt jou jij.

Geloven doet je zitten, brengt je vrede
 geeft je inspiratie om op te staan.
 Geloven is op weg gaan.

1.3 Hoe werkt geloven?

In de ontmoeting gebeurt het

'Ik wou dat ik zo kon geloven', hoor je mensen soms zeggen. 'Maar hoe gaat dat, hoe kun je geloven, hoe werkt geloven?' Het geloof van Abraham begint met een stem van God, een Godservaring. De Bijbel staat vol met ervaringen van mensen die zoiets overkomt. Je kunt jaloers worden op zo'n Godservaring als begin van geloven. Omdat je je aangesproken weet, aangeraakt. Mensen die zo'n ervaring hebben gehad, ooit, dragen dat hun leven lang met zich mee. Beter gezegd: ze hebben het gevoel dat ze erdoor worden gedragen. Niet dat ze er gemakkelijk over praten. Er is angst dat anderen het niet zullen begrijpen, er geringschattend over zullen

doen. Niet dat daarmee hun ervaring minder betekenis zou krijgen. Het betekent zoveel voor hen, dat ze er kwetsbaar door zijn.

Aangeraakt worden kan ook anders. In de verwondering over het leven, de natuur die je omgeeft, de ervaring ervan als schepping. In het binnentreden in de ruimte van een kapel of kerk. Het beleven van een kerkelijke viering of een sacrament. Het lezen of horen lezen uit de Bijbel. Het horen van de verhalen van anderen over hun ervaringen met God. Het luisteren naar mensen, die hun eigen verhalen vertellen. Ook daarin kun je de stem van God herkennen voor jezelf. Juist in de ontmoeting gebeurt het, word je aangeraakt. Aangeraakt door God, en aangeraakt door mensen. In de Godservaringen in de Bijbel wordt met nadruk verteld hoe dat samenvallen kan. Hoe aanraking door God kan plaatsvinden in de aanraking door mensen. In de ontmoeting met elkaar ontmoet je ook God.

Geloven zit niet aan de oppervlakte.
Een gesprek over geloven vraagt tijd
en aandacht, wederzijds vertrouwen.
Geloven gebeurt in het horen
van een ander, de Ander,
God, Aanwezige, Nabije.
Geloven is beseffen:
jij wordt gehoord.

Geloven laat zich niet dwingen

Abraham hoort een stem, en herkent daarin de stem van God. Nota bene een voor hem tot dan toe onbekende God. Hoe komt hij tot die overtuiging, tot dat geloven?

Het lastige met geloven is dat het iets is dat je uiteindelijk niet in de hand hebt. Dat geldt niet alleen voor geloven. Zo gaat het ook met verliefd worden. Zoals je jezelf, of een ander, niet kunt dwingen om verliefd te worden, kun je jezelf of een ander ook niet dwingen om te geloven. Hetzelfde is aan de hand met iets 'weten'. Je kunt jezelf of een ander ook niet dwingen om iets zeker te weten. Ook 'weten' is iets wat je overkomt.

Het kan gebeuren dat in een rechtszitting één rechter overtuigd is van iemands schuld. Terwijl een andere rechter vindt dat je dat nog niet kunt weten. Ze kunnen er lang over discussiëren, proberen nog meer bewijsmateriaal in handen te krijgen. En toch kan het gebeuren dat de één vast overtuigd is, en de ander niet. Dat de één het weet, maar de ander weet het nog niet. Dwingen zal niet helpen. Voor jouw gevoel weet je het wel, of weet je het niet. Daarom zijn er nooit 2 of 4 rechters, maar altijd 1, 3 of 5. Weten laat zich niet dwingen. Geloven ook niet.

Geloven laat zich niet dwingen.
 Geloven overkomt je zoals verliefdheid
 en al ons kennen, onze wetenschap:
     het komt tot je, over je,
     je wordt erdoor gegrepen
     je pakt het of je pakt het niet.

Geloven is steeds in beweging

‘Geloven’ is iets wat je overkomt. Je hoort mensen dan ook wel eens zeggen dat ze het als een voorrecht beschouwen dat ze geloven. Dat wil niet zeggen dat je het geloof in een pakketje kunt doen. Er een strikje om binden zodat niemand er meer aan kan komen. Je kunt geloven niet ver weg ergens in je broekzak stoppen. Je kunt de neiging hebben dat te proberen. Waarom ook niet. Het is je immers kostbaar. En dus probeer je het geloof vast te leggen in een aantal voor jou belangrijke woorden.

Er zijn heel wat geloofsbelijdenissen geschreven in de loop der eeuwen. Vaak precies op het goede moment. Geloven moet juist dan worden beleden als het erop aankomt. Alleen, het moeten geen dode letters worden. Ook in dat opzicht is het met geloven als met liefhebben. In een levende relatie zoek je en vind je elkaar steeds opnieuw. Liefde is altijd in beweging en staat altijd open voor beweging. Dan alleen is het levend. Als de beweging eruit is, gaat het dood. Zoals een liefdesrelatie door gebrek aan aandacht en gebrek aan beweging kan versterven, zo kan het ook gaan met geloven.

Altijd anders

Het hoeft dus niemand te verbazen dat het soms moeilijk is om zo maar even antwoord te geven op de vraag wat geloven voor je betekent. Het zit ergens diep in je, daar ligt de basis. Als je alleen maar met je verstand antwoordt, is het antwoord niet compleet. Het zit veel dieper in je lijf en leden. Geloven is in de diepte van je gevoelens altijd anders dan je denkt met je verstand. Theologen kunnen misschien heel verstandig praten over geloof. Ze hebben daar voor geleerd. Maar over hun eigen geloof praten is wat anders. Uiteindelijk gaat het er ook bij hen om wat het in hun diepste binnenste met hen doet. Vragen naar iemands geloof is dus altijd een ontdekkingstocht. En het is altijd weer anders. Ook voor jezelf.

Geloof kan zelfs een vreemde stoorzender voor je worden. Abraham hoorde een stem die van hem vroeg een andere kant op te gaan in zijn leven. Waarschijnlijk heel anders dan hij zich had voorgenomen. Onbegrijpelijk is het misschien wel voor hem. En toch weet hij zich aangesproken. Hij besluit er heel zijn leven op in te zetten. Hij gaat ervoor.

Hij had ook anders kunnen kiezen. Geloven kun je ook als zo storend ervaren, dat je er liever voor afsluit. Het kan vreemd gaan met geloven. Het is vaak anders dan je denkt, en anders dan je wilt. Geloof vraagt daarom om openheid. Juist dan.

Vreemd gaan

Het is een misverstand om geloven te verbinden met een conservatieve levenshouding. Abraham durft juist door zijn geloof een vreemde, onbekende, nieuwe weg te gaan. Geloven is op weg durven gaan en niet bang zijn voor het vreemde, het onbekende. Erop vertrouwen dat je altijd op de een of andere manier ergens zult komen waar je een thuis zult vinden. Want de Altijd Nabije gaat met je mee.

We vinden dat terug in een pelgrimslied in de Bijbel. Een lied dat vroeger werd gezongen als mensen met grote groepen naar de tempel van Jeruzalem liepen. Een van die liederen is psalm 121 in de Bijbel. Het lied begint met: 'Ik sla mijn ogen op naar de bergen, van waar komt mijn hulp?' Vermoedelijk is het lied ontstaan als weergave van een gesprek op het tempelplein. De mees-

te pelgrims zijn kennelijk al naar huis vertrokken. Eén, of enkele pelgrims blijven nog wat hangen. Om de een of andere reden durven ze de reis naar huis niet goed aan. Zo begint het lied. Al die bergen waar ze overheen moeten trekken. Met de hete zon overdag. In de nacht is er de maan, en die kan volgens het volksgeloof gevaarlijk zijn. Wat kan een mens niet overkomen. Alleen al tijdens de reis naar huis. Struikrovers zijn van alle tijden.

In het lied horen we de priester antwoorden: 'Mijn hulp komt van de Heer, die hemel en aarde gemaakt heeft'. De Altijd Aanwezige is niet alleen hier, in de tempel bij je. Hij zal overal met je mee gaan, waarheen je ook gaat. 'De Altijd Aanwezige houdt de wacht over je gaan (het leven van alle dag) en je komen (weer terug in de tempel), van nu tot in eeuwigheid.'

Geloven is een voortdurend proces

De priester baseert zijn geloof op eigen ervaring. Zulke ervaring is er niet altijd. Soms overkomen mensen verschrikkelijke dingen. De psalm heeft daar oog voor. Het gaat in de psalm dan ook vooral om vertrouwen. Geloven is een voortdurend proces van groeien, van leren, van oefenen. En van uitzien naar momenten dat je er iets van ziet, iets van herkent. Ook al is het maar soms, maar even. Het is een voortdurend proces van steeds opnieuw zoeken en vinden. En toch maakt geloven niet moe. Het geeft je de kracht om voluit in het leven te staan en te gaan. Te groeien en te bloeien. Hoe oud of hoe jong je ook bent. Wat er ook gebeurt. Geloven is leven. Leven op de kracht van de adem die God je heeft gegeven.

Vele eeuwen voordat er in Jeruzalem een tempel wordt gebouwd horen wij hoe Abraham zo op weg is gegaan. Samen met Sara ziet hij een nieuwe toekomst voor zich. Zij gaan op weg, in het vertrouwen dat zij niet alleen zullen gaan. De Altijd Aanwezige gaat met hen mee. Zo durven zij het aan en kunnen zij het aan. Ook al gaat alles anders dan ze denken.

*Geloven heeft een lange adem en grote inzet
het zoekt en vindt, steeds opnieuw,
het is niet vast te houden.
Het beweegt, of het leeft niet.*

Noem dat geen ongelof en ook geen twijfel.
Zo gaat geloven. Als liefde.
Het maakt je sterk en kwetsbaar tegelijk.
Geloven doet je groeien aan je wortels
en bloeien naar licht.

Met grote kracht ademt geloven
grenzen voorbij.

1.4 *Geloven in het leven*

Tot slot een korte samenvatting van dit misschien wat abstracte en filosofische hoofdstuk over het woord 'geloven'. Geloven heeft in de bijbelse traditie alles te maken met vertrouwen, met uitzicht en met ervaren van nabijheid. Geloven heeft te maken met heel het leven. Het is als de grond onder je voeten.

Bij Abraham begint het geloof met het horen van een stem. In die stem herkent hij God als Nabije. Het geeft hem vertrouwen in het leven en uitzicht op een nieuwe toekomst. En het geeft hem een diep weten dat God hem en zijn vrouw Sara niet alleen zal laten. Hoe vreemd het allemaal ook is wat er tegen hen gezegd wordt, ze durven het aan. Ze gaan ervoor.

Bij geloven gaat het om een aanraking ergens in de diepte. Van daaruit kan het een grote krachtbron worden. Al kun je er niet op elk moment van de dag zo maar even bij komen. Je hebt geloof niet in de hand. Voor je gevoel overkomt het je. Het kan verrassend zijn hoe het zo maar opeens weer herkenbaar wordt, en van zich spreken doet. Die verrassing kan trouwens ook storend zijn. Je kunt dan de neiging hebben je er voor af te sluiten. Hoe dan ook, geloven is een zoeken en vinden, steeds opnieuw. En een diep vertrouwen: ook als het voor jou op bepaalde momenten ver weg is, ook als jij er niets meer van herkent, word jij zelf wel gekend. Zo heeft Abraham dat ervaren. Zo gaan hij en Sara op weg. God wil de Altijd Nabije voor mensen zijn en gaat met mensen mee. Wat er ook gebeurt.